

Høyesterett - dom.

INSTANS:	Høyesterett - dom.
DATO:	1934-03-16
PUBLISERT:	Rt-1934-330
STIKKORD:	(Grisehus) Bygningslov (1924)
SAMMENDRAG:	Helseraad hadde - uten at der kunde overføres medlemmene nogen uaktsomhet - urettelig nektet gjenopførelse av grisehus, idet der ikke forelaa tettbebyggelse eller villamessig bebygget strøk, jfr. Aker bygningsvedtekter §34. Spørsmal om kommunen var ansvarlig for eierens økonomiske tap ved nektelsen besvares benektende - under henvisning til Rt-1902-97 . Dissens. - Hvad er villamessig bebygget strøk? » Henvisninger: lov-1924-02-22-2 (Bygningslov),
SAKSGANG:	L.nr. 69/1 s.a.
PARTER:	Fru Gina Henriksen (overrettssakfører Thv. Gjønnæss til prøve) mot Akers kommune (advokat Per Rygh ved advokat Anton Wildhagen).
FORFATTER:	Boye, Hanssen, Næss, Klæstad, Bugge, Borch og Lie

Dommer Boye: Om denne saks gjenstand og nærmere omstendigheter henviser jeg til dom avsagt 10 desember 1932 av Akers herredsrett betjent av sorenskriveren og domsmenn av det bygningskyndige utvalg. Dommen har saadan domsslutning: « Akers kommune frifinnes. Saksomkostninger tilkjennes ikke. »

Fru Gina Henriksen har paaanket denne dom til Høiesterett og er i den anledning blitt meddelt fritagelse for rettsgebyrer. Hun har i ankeerklæringen anført at hun mener herredsretten har tatt feil, naar den har ansett kommunen uansvarlig for helseraadets beslutninger under paaberopelse av at der ikke kan legges helseraadets medlemmer mangel paa omtanke eller aktsomhet til last uansett om beslutningene ellers er ulovlige. Videre hevder hun at helseraadets beslutninger er bygget paa en uriktig forstaaelse av Akers bygningsvedtekters §34 og saaledes lovstridige, og at den økonomiske skade som er paaført henne ved disse beslutninger maa hun ha krav paa at faa erstattet uten hensyn til om der ved beslutningenes avgivelse kan legges helseraadets medlemmer noget til last i retning av subjektiv skyld.

Den ankende part har nedlagt saadan paastand: « I. At herredsrettens dom opheves. II. At Akers kommune dømmes til at betale Gina Henriksen kr. 8000 med 4 pct. i aarlig rente av det idømte beløp fra 18 august 1932 til betaling skjer. III a) At Akers kommune dømmes til at betale det offentlige rettsgebyrene for herredsretten og Høiesterett, som om der ikke for Gina Henriksen hadde foreligget bevilling til fritagelse for rettsgebyrer. b) At Akers kommune dømmes til at betale Gina Henriksen sakens øvrige bekostninger for herredsretten og Høiesterett. »

Side 331

Den annen part, Akers kommune har paastaatt herredsrettens dom stadfestet og fru Gina Henriksen dømt til at betale kommunen saksomkostninger for Høiesterett.

Der er for Høiesterett dokumentert bevisoptagelser ved Akers herredsrett 17 august og 9 september 1933. Efter beslutning av retten har procedyren for Høiesterett vært delt, saaledes at man bare har behandlet spørsmålet om der foreligger erstatningsplikt. Efter det resultat retten da er kommet til har man ansett det for uforholdent at komme inn paa spørsmålet om erstatnings størrelse.

Jeg er kommet til det samme resultat som herredsretten og kan i det vesentlige tiltre dens

begrunnelse. Jeg er enig med herredsretten i at den citerte høiesterettsdom i Rt-1902-97 maa ansees at være et avgjørende prejudikat for nærværende sak. Det har under procedyren vært paaberopt at den i Rt-1918-651 refererte høiesterettsdom gaar i en annen retning, men jeg kan ikke finne at nevnte prejudikat er blitt fraveket ved denne dom, hvorved en kommune blev ilagt erstatningsansvar for en av dens centrale organer, magistrat og formannskap, fattet beslutning, som ansaaes ulovhjemlet. Forholdet der var forsaaavidt anderledes enn i nærværende sak, hvor der er spørmaal om en kommunes ansvar for beslutning av et av dens underordnede myndigheter, helseraadet. Det er paa det rene at beslutningen er fattet efter grundig overveielse og efter beste overbevisning, og at der ikk kan legges helseraadets medlemmer noget uaktsomt forhold til last.

Jeg stemmer saaledes for at herredsrettens dom stadfestes. Efter omstendighetene finner jeg at saksomkostninger for Høiesterett-ikke bør tilkjennes, idet det var tilsrekkelig grunn til at innbringe saken for Høiesterett.

Dom:

Herredsrettens dom stadfestes. Saksomkostninger for Høiesterett tilkjennes ikke.

Dommer Hanssen: Jeg finner ikke at kunne slutte mig til førstvoterendes resultat. Det av Akers helseraad nedlagte forbud mot fru Henriksens gjenopførelse av grisehuset paa hennes eiendom er bygget paa §34 i bygningsvedtektene for Aker av 27 oktober 1928. Denne paragraf bestemmer at ved tettbebyggelse og i villamessig bebygget strøk maa stall, fjøs, grisehus og hønsehus o. 1. ikke anlegges uten helseraadets tillatelse. Det er saaledes bare ved tettbebyggelse og i villamessig bebygget strøk at helserdet kan nekte anlegg av grisehus. Det er paa det rene at der ikke foreligger tettbebyggelse pa Solemskogen. Derimot har det fra kommunens side vært hevdet at strøket er villamessig bebygget. Heri kan jeg ikke være enig. For at et strøk skal kunne betegnes som villamessig bebygget maa det efter min mening kreves, at strøket for en vesentlig del faktisk er bebygget paa en maate der kan betegnes som villamessig. Det er visstnok vanskelig at angi noget bestemt kjennemerke som ubetinget skiller villamessig bebyggelse fra annen bebyggelse, men det synes dog at ligge i selve betegnelsen at der maa stilles visse minimumskrav med hensyn til bygningenes karakter. Dette bestyrkes av bygningsvedtektenes §34 ,idet grunnen til at

Side 332

adgangen til at opføre grisehus m.v. er gjort avhengig av helseraadets tillatelse maa være, at den slags anlegg regelmessig ikke er forenlig med villamessig bebyggelse. Om strøket Solemskogen er det oplyst at det er omtrent 700 maal og for den helt overveiende del bestaar av uryddet skog. Der finnes visstnok en del mer eller mindre spredt bebyggelse, men den bestaar for den overveiende del av smaa plankehytter. Av almindelige vaanigshus finnes der bare 11 og de er gjennomgaaende noksaa tarvelige. Foruten fru Henriksen har ogsaa mange andre beboere drevet grisehold. Efter dette mener jeg som alt antydnet at Solemskogen ikke kan karakteriseres som et villamessig bebygget strøk efter §34 i bygningsvedtektene for Aker. Som følge herav anser jeg helseraadets forbud mot gjenopførelsen av fru Henriksens grishus ulovhjemlet og rettsstridig uten at det for mig er nødvendig at inngaa paa spørsmålet om en saadan gjenopførelse kunde betegnes som *anlegg* av grisehus.

Spørsmålet blir da om denne rettsstridige optreden fra helseraadets side begrunner erstatningsplikt. Som av førstvoterende nevnt har fru Henriksen ikke paastaatt at helseraadets handlemaate subjektivt sett er uforsvarlig. Den omstendighet at der saaledes ikke kan legges helseraadets medlemmer uaktsomhet til last er imidlertid efter min opfatning ikke tilstrekkelig til at utelukke erstatningsplikt. Om en privatmann uberettiget griper inn i en annens rettsfære og derved paafører denne skade, fritar det ikke skadevolderen for erstatningsplikt at han har ansett sig berettiget til at foreta handlingen og at hans feiltagelse er at anse som undskyldelig. Og jeg inn ser ikke at der er nogen rimelig grunn til at anskue forholdet paa en annen maate om det er et kommunalt organ som under utførelsen av sitt hverv til fremme av kommunale formaal tilføier en person en skadevoldende rettskrenkelse. Den omstendighet at der ikke kan legges vedkommende kommunale organ subjektiv skyld til last kan muligens begrunne at organet eller dets medlemmer fritas for erstatningsplikt, men i saa fall er der efter min mening saa meget større grunn til at la kommunen bære ansvaret. Det synes at maatte være rimeligere at kommunen som helhet dekker den skade som voldes ved rettskrenkelser

som foretas i dens tjeneste og under varetagelsen av dens interesser, enn at skaden skal bæres av den person hvem rettskrenkelsen uforskyldt rammer.

Jeg er opmerksom paa at den opfatning av en kommunes ansvar som jeg her har fremholdt, ikke stemmer med den som ligger til grunn for høiesterettsdom i Rt-1902-97 . Jeg kan imidlertid ikke erkjenne riktigheten av denne dom og anser mig ikke forpliktet til at bøie mig for den. Dommen er avsagt under dissens, og der synes grunn til at anta at resultatet skyldes den tilfeldige sammensetning av retten. Høiesterett hadde nemlig kort forut avsagt en dom som, saavidt jeg skjønner, stemmer med den av mig fremholdte opfatning, se Rt-1902-53 . Senere har Høiesterett i en dom i Rt-1906-657 ansett kommunen ansvarlig for skade voldt gjennom en uriktig opplysning fra reguleringschefens side. Høiesterett fant riktignok at reguleringschefen i dette tilfelle hadde optraadt uforsvarlig, men som foran nevnt mener jeg at det er større grunn til at anse kommunen ansvarlig hvor tjenestemannen har handlet subjektivt

Side 333

uklanderlig, enn hvor hans handlemaate har vært uforsvarlig. Videre har Høiesterett i den av førstvoterende nevnte dom i Rt-1918-651 paalagt en kommune ansvar for skade voldt ved en ulovlig fastsettelse av byggelinje. Ansvaret er her uten videre bygget paa at byggelinjen var ulovlig, uten at det i begrunnelsen er nevnt noget om at det forelaa subjektiv skyld hos vedkommende kommunale organ. Det er visstnok saa at der her forelaa en bestemmelse truffet av magistrat og formannskap. Denne omstendighet er imidlertid ikke i dommen paaberopt som grunn til at ilegge ansvar. Og efter min mening var det heller ikke nogen grunn til at legge vekt paa denne omstendighet, all den stund magistrat og formannskap her ikke optraadte som representant for kommunen som økonomisk enhet, men utførte en almindelig kommunal funksjon som for den saks skyld like godt kunde vært henlagt til et annet organ. Denne dom synes saaledes at bygge paa en annen opfatning enn den som ligger til grunn for dommen i Rt-1902-97 .

Efter min mening har saaledes fru Henriksen krav paa erstatning av Akers kommune. Da spørsmålet om erstatningens størrelse har vært holdt utenfor procedyren er jeg imidlertid avskaaret fra at ta standpunkt til dette spørsmaal.

Dommer Næss: Jeg er i det vesentlige og resultatet enig med førstvoterende.

Dommer Klæstad: Likesaa.

Ekstraordinær dommer høiesterettsdommer Bugge: Jeg har vært sterkt inne paa det samme syn paa ansvarsspørsmålet som er fremholdt av annenvoterende, herr dommer Hanssen. Med ham er jeg saaledes enig i at Solemskogen ikke kan betraktes som « villamessig bebygget strøk » efter bygningsvedtektenes §34, og at derfor helseraadet forsaavidt maa sies at ha overskredet sin myndighet ved at nekte fru Henriksen at gjenopføre grisehuset. Naar jeg dog har funnet at maatte stemme for førstvoterendes resultat, er grunnen den at jeg som han finner mig bundet av tidligere rettsavgjørelser, særlig dommen i Rt-1902-97 .

Ekstraordinær dommer overrettsdommer Borch: Som herr dommer Bugge.

Dommer Lie: Jeg er enig med førstvoterende.

Av herredsrettens dom:

I 1924 flyttet fru Gina Henriksen med sin familie til Solemskogen paa østsiden av Maridalsvannet. Hun og hennes mann begynte straks at drive med opdressing av griser, de har i aarene utover gjennomsnittlig holdt 40 à 50 dyr, og da fru Henriksen for ca. 11 aar siden blev skilt fra sin mann, overtok hun bedriften alene. Da grisehuset sommeren 1929 var saa forfallent at det ikke lønnet sig at reparere det, blev det helt nedrevet og grisene blev solgt, og hun innsendte den 7 august s.a. en anmeldelse til Akers bygningsvesen av et nytt grisehus med 105 m² . grunnflate. Da denne anmeldelse ved Helseraadets beslutning av 29 november i henhold til §34 i bygningsvedtektene for Aker blev nektet godkjenning, innsendte hun den 26 februar 1930 en ny bygningsanmeldelse, hvori var anført at der skulde utføres reparasjonsarbeide paa et ca. 25 aar gammelt grisehus, at veggene som tidligere hadde vært av tre, nu skulde opføres av cement og at arealet

Side 334

blev det samme som den oprinnelige bygning - 89,90 m² . Da helseraadet i møte den 7 mars 1930 heller ikke godkjente denne anmeldelse, blev beslutningen den 20 mai s.a. innanket for Arbeidsdepartementet, som den 30 juli 1931 oversendte saken til Sosialdepartementet, der antokes at være rette vedkommende til at avgjøre det foreliggende spørsmaal. I skrivelse til fylkesmannen i Akershus av 15 februar 1932 uttaler Sosialdepartementet at det for tiden ikke finner at kunne opheve Helseraadets beslutning, og at det ikke kan ta noget endelig standpunkt til saken før der er foretatt

en befaring av eiendommen, hvorunder departementets vedkommende faar anledning til at være til stede. Da saadan befaring var foretatt, blev Helseraadets beslutning i skrivelse til fylkesmannen av 10 november 1932 omgjort av departementet, og grisehuset blev tillatt opført paa nærmere fastsatte vilkaar.

Da fru Henriksen hevder at der er paaført henne et betydelig tap ved at hun i saa lang tid har maattet innstille sin bedrift paa grunn av Helseraadets beslutninger og at Aker kommune er ansvarlig for dette tap, har hun anlagt nærværende søksmaal mot kommunen og paastaatt sig tilkjent i erstatning kr. 8000. - - -

Retten finner det ikke tvilsomt at det paahviler domstolene at fortolke de forskjellige bestemmelser i bygningsloven og bygningsvedtektene, men i nærværende tilfelle blir det ikke nødvendig at inngaa nærmere paa om Helseraadet har overskredet sin kompetanse naar det har nektet gjenopførelsen av grisehuset. Heller ikke blir det nødvendig at ta stilling til spørsmålet om en kommune er ansvarlig for et Helseraads beslutninger. Man finner det nemlig paa det rene at de beslutninger som er fattet av Akers Helseraad, selv om de efter en riktig forstaaelse av bygningsvedtektene ikke kan oprettholdes, dog har vært fullt forsvarlige saa at de ikke paa nogen maate kan legges raadets medlemmer mangel paa omtanke eller aktsomhet til last. Om det enn i teorien har vært noget omtvistet, maa det ansees som sikker rettspraksis at der i et saadant tilfelle hverken paahviler kommunen eller medlemmene av dens særskilte institusjoner nogen erstatningsplikt selvom de avgjørelser som er truffet, har paaført kommunens innvaanere tap. Man finner det tilstrekkelig at henvise til høiesterettsdom i Rt-1902-97 , som saavidt skjønnes er et helt avgjørende prejudikat. - - -

Sist oppdatert 20. oktober 2005